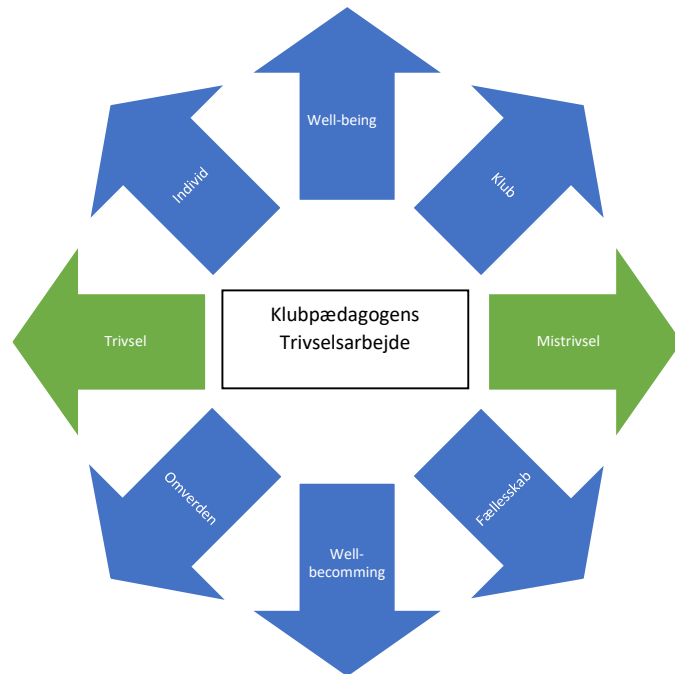

Klubpædagogers trivselsarbejde (2): Dimensionen trivsel - mistrivsel.

Lea Ringskou. Lektor, Pædagoguddannelsen VIA, Campus Viborg.

Klubpædagogers trivselsarbejde mellem trivsel og mistrivsel.

I apriludgaven af ASSISTEN skrev jeg en artikel om klubpædagogers trivselsarbejde. Et komplekst arbejdsfelt, der har en tendens til at blive implicit og selvfølgerigt. Jeg argumenterede for nødvendigheden af at tage livtag med selvfølgerighederne og arbejde med potentialer, dilemmaer, udviklingsmuligheder og fagsprog for at skabe mening og tydeliggøre, hvad klubpædagogerne kan, skal, gør og vil med trivselsarbejdet. I artiklen præsenterede jeg en trivselsmodel, som afsæt til praksis at arbejde med bevidstgørelse og eksplicitering af trivselsarbejdet:

Jeg lovede i artiklen, at jeg senere ville gå i dybden med modellens enkelte dimensioner. I artiklen her forholder jeg mig til **dimensionen trivsel-mistrivsel**. Ud over at komme med konkrete eksempler på klubpædagogers indholdsudfyldelse af og arbejde med trivsel og mistrivsel (fra min forskning i klubpædagogers trivselsarbejde) og sætte Helle Rabøl Hansens skoletrivselsbegreb i spil i en klubsammenhæng, vil jeg komme med bud på, hvordan der kan sættes spot på det fælles arbejde i klubberne i forhold til at bevidstgøre, italesætte og ekspliciterer, hvad det er klubpædagoger kan, vil og gør i forhold til trivsel og mistrivsel (Hansen, 2020).

Trivsel.

Lad os starte med **trivsel**. Forsker Helle Rabøl Hansen indkredser tre elementer i et skoletrivselsbegreb: **virke, velvære og vellidthed** (Hansen, 2020).

For mig at se, kan vi bruge eller oversætte disse elementer i indkredsningen af klubpædagogers trivselsarbejde i klubregi:

1. Aktiviteten står centralt, når trivselsarbejdet, den mere uformelle og hverdagsintegrerede del, beskrives af klubpædagogerne i forskningsprojektet. Gennem aktiviteten tilbydes et rum, hvor målgruppen kan skabe noget sammen og have et aktivt virke. Ifølge Hansen handler **virke** om at barnet og den unge får deltagelsesmuligheder omkring de aktiviteter, der finder sted i og udenfor undervisningen (Hansen, 2020, s. 133). Overført til klubregi får børnene og de unge muligheder for virke gennem de aktiviteter, klubben har rum og mulighed for at igangsætte. Her tilbydes et væld af forskellige deltagelsesmuligheder på tværs af alder. Derudover skaber aktiviteterne afsæt til relationsskabelse både mellem de unge og mellem klubpædagogerne og de unge. Flere af klubpædagogerne fortæller om hvordan anerkendelse, ligeværd og respekt er altafgørende elementer i de unges trivsel og det daglige relationelle trivselsarbejde.
2. **Vellidthed** er det andet element i Hansens trivselsbegreb. For vellidthed handler netop om at blive mødt med anerkendelse - at være værdifuld deltager, der mødes, ses og høres. Endelig nævner klubpædagogerne i mit forskningsprojekt (1) samtaler og konfliktløsning som væsentligt aspekt i de unges trivsel og deres daglige trivselsarbejde. For at kunne arbejde med samtale og konfliktløsning bruger de netop aktiviteten og relationerne til at skabe et trygt rum, baseret på tillid, hvor man tør vove sig frem og dele ens glæder og sorger. Mens de unge sidder fordybet i eksempelvis aktiviteten, fællesmåltider, cafe eller sofatud til at vende stort og småt med de andre unge og klubpædagogerne: *så er der tid til det og så bliver der lyttet og gjort det, der nu engang skal gøres. Og det må da også være en sikkerhed og skabe trivsel, tænker jeg... at man ved, at der er nogen, der er klar*".
3. Hansen indkredser **velvære** som det tredje element i trivsel som en *oplevelse af psykisk og fysisk velvære* (Hansen, 2020, s. 133). Gennem samtale arbejder klubpædagogerne kontinuerligt med de unges velvære – fx bliver bekymringer, der kunne vokse sig store, vendt og drejet, og kan medvirke til større psykisk velvære.

I forhold til **det brede trivselsarbejde** synes klubpædagogikken at have et særligt rum i kraft af de mere uformelle rammer: rum, hvor der på trods af de seneste års nedskæringer er tid til fordybelse, og ikke mindst dyrkelse af den pædagogiske nysgerrighed på de unges trivsel: *"Vi har ikke den samme mængde formelle krav: Der er ikke en fagplan, der skal udfyldes. Der er ikke et karakterniveau, der skal holdes"* som en af klubpædagogerne udtaler.

En anden indkredser på lignende vis klubben som et helt særligt trivselsrum, hvor det særlige det er *"at de ikke nødvendigvis SKAL noget... Så hvis vi nu tager udgangspunkt i det, de VIL og gør det, DE gerne vil"*.

(1) "Forskningsprojektet "Klubpædagoger og trivsel" gennemføres fra 2020-2021. I projektet indgår klubpædagoger fra to klubber for 10-14-årige. Datamaterialet bestod af dagbøger om trivsel og trivselsarbejde skrevet af de deltagende klubpædagoger, samt fokusgruppeinterviews med hver personalegruppe i de to klubber. Formålet var at undersøge klubpædagogers italesættelser, indholdsudfyldelser og institutionslogikker af trivsel og trivselsarbejde.

Mistrivsel

Indtil videre har blikket været rettet mod klubpædagogens arbejde med *trivsel*. Et arbejde, der medtager et fokus på alle de unge, der kommer i klubben og er generelle indsatsler. Klubpædagogerne sætter ord på den gruppe af børn og unge, der trives.

Men de sætter også ord på, hvornår det mere generelle trivselsarbejde glider over i målrettede, specifikke indsatsler omkring **mistrivsel**.

Når klubpædagogerne italesætter mistrivsel, påpeger de, hvordan der findes et væld af forskellige former for mistrivsel:

- Det kan være de mere synlige former for mistrivsel, der kan sætte målgruppen i udsatte positioner: diverse diagnoser (egne og forældre), skilsmisse, alvorlig sygdom, mobning på sociale medier, skolevægning mv.
- Det kan være de mere usynlige mistrivselstegn, hvor blandt andet ensomhed og høje krav til de unge nævnes.

For at sikre en vedvarende opmærksomhed på mistrivsel tages mere **systematiske metoder** i brug. For eksempel er klubpædagogerne i projektet forpligtet på udfyldelse af en individuel trivselsmåling jævnligt, hvor den enkelte unge placeres i grøn, gul eller rød kategori. På personalemøderne tages dette skema op og resultaterne videregives til skolen og forældre. Derudover kommer samtaler med forældre og samarbejdspartnere i skole og kommune (fx PPR).

Netop klubbers systematiske indsamling og deling omkring de unges trivsel, med særligt blik for mistrivsel nævnes i EVA rapporten "Hvad kendetegner kvalitet i fritids- og klubtilbud (2018). Denne langt mere formelle del af klubpædagogernes trivselsarbejde, ofte med fokus på mistrivsel, er dog for klubpædagogerne i projektet, kun en del af deres indsats – en indsats, der spiller sammen med det mere uformelle trivselsarbejde, beskrevet oven for.

Den tvistede trivsel

Som nævnt i min aprilartikel, så fremstår trivsel som et komplekst, dynamisk og kontekstuel fænomen.

Netop denne kompleksitet kan indkredses i forskningsprojektet, når klubpædagogerne sætter ord på de unges trivsel og mistrivsel. Her skriver eller taler klubpædagogerne om, hvordan trivslen og mistrivslen kan variere fra kontekst til kontekst, fra hjem til klub og ikke mindst fra skole til klub.

Som en af klubpædagogerne citerer en ung for at sige: *"hvis det ikke var fordi jeg kunne komme i klub, var jeg her ikke, det er det eneste der gør at jeg kommer i skole, fordi jeg ved, at jeg skal i klub bagefter. Skolen gør mig trist."*

I min empiri er der mange fortællinger om unge, der ikke trives i skolen, og som skolen har i rød position, men som i klubregi synes at være i god trivsel og grøn position, deltage aktivt i aktiviteter og danne relationer.

Det kan være fortællingen om, hvordan

- den unges faglige *virke* i skoleregiet er udfordret, mens han i klubregi fører an i aktiviteterne, har succes med sit virke og søges af de andre i kraft af sine færdigheder.
- den unges vellidhed er udfordret i skolen, hvor hun oftest er alene og føler sig ensom i klassefællesskabet og frikvarterer, mens hun i klubben er stærk relationelt og opbygger venskaber på tværs af alder, der styrker hendes *velvære* og *vellidhed*.

Hansen understreger en tvistet skoletrivsel: *at elevens kan trives godt fagligt, men være udfordret i den sociale trivsel og omvendt.*

I forhold til klubregi tillader jeg mig at anvende begrebet analytisk på en lidt anden måde. For mig at se, kan vi tale om tvistet trivsel, når den unge skifter arena – fra hjem, til skole, til klub og så videre: At den unge kan være i dårlig trivsel i skole, men god trivsel i klub eksempelvis.

Spørgsmålet er, hvordan denne viden, om disse unge, som tilsyneladende trives i klub, men ikke i skole, fx kunne sættes i spil, når klubpædagogen arbejder med trivsel på tværs af skole og klub? Hvilke potentialer kunne en sådan praksisviden ikke indeholde?

Forslag til klubpædagogisk arbejde med dimensionen trivsel-mistrivsel

Med henvisning til min april-artikel i ASSISTEN, er mit handleforslag, at den enkelte klub sætter fokus på dimensionen trivsel-mistrivsel gennem dagbogsskrivning efterfulgt af fælles dialog og refleksionsspørgsmål.

Dagbogsskrivningen kan rammesættes ved i første omgang at skrive x antal dage om, hvordan der arbejdes eksempelvis med aktiviteter, relationer og samtaler (den mere uformelle del af trivselsarbejdet, der ofte ikke er planlagt og systematiseret). Derefter x antal dage, hvor der skrives om den mere formelle del af trivselsarbejde, med særligt blik for mistrivsel.

Dagbogsskrivningen indgår som fast dagsordenspunkt på personalemøder, med plads til både den enkeltes oplevelse og perspektiver og fælles dialog.

Følgende refleksionsspørgsmål kan understøtte arbejdet:

- Hvilke (klub)pædagogiske fagbegreber kan vi beskrive vores arbejde med trivsel ved hjælp af?
- Hvad er udfordrende for os, når vi arbejder med de unges trivsel?
- Hvad er energigivende for os, når vi arbejder med de unges trivsel?
- Hvilke fagbegreber og metoder kan vi beskrive vores arbejde med mistrivsel ved hjælp af?
- Hvad er udfordrende for os når vi arbejder med de unges mistrivsel?
- Hvad er energigivende for os når vi arbejder med de unges mistrivsel?
- Hvordan kan vi beskrive vores arbejde med trivsel og mistrivsel ved hjælp af Hansens tre V'er?
- Hvilke eksempler ser vi på tvistet trivsel i vores daglige arbejde?
- Hvordan kunne vi udnytte potentialer i, at en del skoletrætte unge synes mere i trivsel i klub end i skole – hvordan bygge mere bro mellem skole og klub i vores trivselsarbejde?

Tilbage er blot at sige: god arbejdslyst derude!

Litteratur.

Hansen, H. R. (2020): "Jeg hader, hader, hader skole – mistrivsel i skolen set fra pædagogiske perspektiver". I: Ankerstjerne, T. (red): *Pædagogik mellem skole og fritid*. Dafolo (s.125-139)

EVA (2018): "Hvad kendetegner kvalitet i fritids- og klubtilbud?". Downloades gratis på: <https://www.eva.dk/dagtilbud-boern/kendetegner-kvalitet-fritids-klubtilbud>

Se forskningsprojektet "Klubpædagoger og trivsel" her: [Lea Thomsen Ringskou – Projekter — UC Viden - Professionshøjskolernes Videndatabase](https://www.tokeagerschou.dk/assist)

<https://www.tokeagerschou.dk/assist> assist@tokeagerschou.dk